कुभं छन्द इहेन्द्रियम्। वशां वेहतं गान्न वयो दधत्। वेत्वा-ज्यस्य होतर्यज" इति। 'हिरण्यपर्ण' शब्देन सुवर्णपर्णयुक्तो दशम-प्रयाजदेवो वनस्पतिरुच्यते। स च 'शतक्रतुं' शतसङ्ख्याकक्रतुहेतुम्, 'उक्थिनं' शस्त्रोपेतं मन्त्रेण प्रशस्यमानमित्यर्थः। स च 'वशिं' स्ववशं, 'रशनां', यूपावस्थायां, 'बिभ्रत्', वर्त्तते, तादृशं 'होता', यजतु। 'भगं' भाग्ययुक्तं, 'वशां' बन्ध्यां, 'वेहतं गान्न' गर्भ-घातिनीं गामपि। अन्यत् पूर्व्ववत्॥

एकादशमन्त्रमाह। "होता यक्षत् स्वाहाकृतीः। अग्निं गृहपतिं पृथक्। वरुणं भेषजं कविम्। क्षत्रमिन्द्रं वयोधसम्। अतिच्छन्दसं छन्द *इन्द्रियम्। बृहदृषभं गां वयो दधत्। वे-त्वाज्यस्य होतर्यज" [७] इति। 'स्वाहाकृति' शब्देन एकादशप्र-याजदेव उच्यते। स च 'पृथक् गृहपतिः' प्रत्येकगृहस्य पालकः, 'वरुणः' पापवारकः, 'कविः' विद्वान्, तादृशं, 'अग्निं', 'होता', यजतु। 'क्षत्रं' बलवन्तं, 'बृहत्' प्रौढम्। अन्यत् पूर्व्ववत्॥

इति सप्तदशोऽनुवाकः॥ १७॥†

---

* एतदादर्शपुस्तके कतिपयस्थाने इहेन्द्रियमितीदृशः पाठो वर्त्तते, कतिपयस्थाने केवलमिन्द्रियमित्यादिरेव। भाष्येऽपि इहशब्दत्यागोपा-दानेन व्याख्यातास्ति।

† अत्र मुद्रिते तैत्तिरीय-ब्राह्मणपुस्तके सप्तदशानुवाकानन्तरम्, "इडस्पदेऽग्निं गायत्रीं त्र्यविं शुचिव्रतꣳ शुचिमृषिणहं दिव्यवाहमि-त्याद्याः" "इन्द्रियमृषिवसुनवदशेहेन्द्रियमष्टनवदशगान्न वयो दधत् सर्व्ववेतु" इत्यन्ताः एकादशर्चः सन्ति। किन्त्वस्मल्लब्धे तद्भाष्यपुस्तके नैतासामृचां व्याख्यानं वर्त्तते॥ * ॥